
12

ALVERDENS NOMADER

THE CARLSBERG FOUNDATION'S
NOMAD RESEARCH PROJECT

Af

IDA NICOLAISEN

SENIORFORSKER
NORDISK INSTITUT FOR
ASIENFORSKNING

HOVEDREDAKTØR FOR
*THE CARLSBERG
FOUNDATION'S NOMAD
RESEARCH PROJECT*

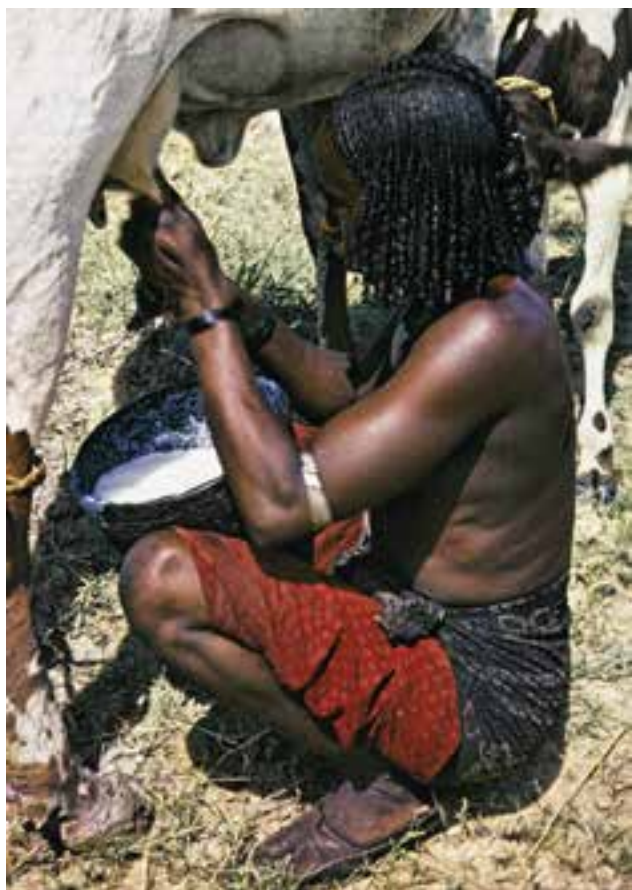
Nomader hører ikke kun fortiden til, selvom de ofte associeres med en svunden tid. Nomader eksisterer den dag i dag i de udstrakte ørkener, sparsomt bevoksede stepper og bjerge som strækker sig i et bredt bælte fra Vestafrikas Atlanterhavs-kyst tværs over Nordafrika, Mellemøsten, Iran, Afghanistan, Centralasien, Mongoliet og Tibet til langt ind i Gobi-ørkenen i Kina. I denne artikel fortæller antropolog Ida Nicolaisen om nomaderne, om forskningshistorien og om det enorme arbejde, det har været at nå i mål med Carlsbergfondets store satsning - The Carlsberg Foundation's Nomad Research Project - som hun har været hovedredaktør på.

Nomader har til alle tider fascineret mennesker med pælerod fordi de udfordrer vores måde at leve på og dermed opfattelse af normalitet. De vækker beundring og drømme, men indgyder også mistillid og til tider skræk og rædsel. Det skyldes grundlæggende at nomader er i evig bevægelse med deres flokke af kameler, heste, æsler, kvæg, geder, får og Yak. De er ikke stedbundne som vi andre er flest. Det er fremmedartet og virker foruroligende, selv for lokalsamfund som er i kontakt med og anvender deres produkter og transport af varer. Usikkerheden forstærkes af fortællinger om uventede overfald, tvungen underkastelse og blandt nogle folk anvendelse af slaver. I Vestafrika er forbeholdet over for nomaderne fortsat stort blandt bondebefolkningen, som i århundreder er blevet overfaldet og brugt som slaver af nomaderne. Disse holdninger skaber stadig problemer og konflikter i mange af staterne. Forbeholdet stikker også dybt i den europæiske bevidsthed, hvis historie er farvet af ældgamle beretninger om Skyters og Hunners

“
Fælles for alle nomader er deres store viden om det fysiske miljø og dyrehold, men på andre parametre er de utroligt forskellige.
”

Tuareger på vandring. Den mobile livsform tvinger nomader til at indrette sig enkelt. Alt hvad de ejer, skal ustandseligt kunne pakkes sammen, surres på ryggen af kameler, køer eller som her æsler, for igen at blive læsset af når der slås lejr. Alt er derfor enkelt og beregnet på transport. Teltens stolper og dug af skind eller vævede måtter kan surres i bundter, tæpper rulles sammen, sadelkurve og skindsække stoppes med tøj og pakkenelliker; gryder, skamler, kar og skindbeholdere har ører eller løkker så de kan hænges op. Fotoet viser en gruppe af vasaletter, som mest bruger æsler til flytning og transport af vand. Læg mærke til at kvinder er utilslørede, mænd tilsløret hos dette islamiske folk. Ida & Johannes Nicolaisen: *The Pastoral Tuareg, 1997, Vol II: pp. 582-83, fig. 15,29.*
Foto: Ida Nicolaisen, Niger 1966.

Det er kvinder som malker kvæget og gederne blandt Kreda-nomadene i Tchad. Skønt muslimer er de utilslørede. Foto Ida Nicolaisen, Tchad 1963. Ida Nicolaisen: *Elusive Hunters*, 2010, p. 171, fig. 7,3. Foto: Ida Nicolaisen.

Al-Murrah beduin med jagtfalk. Klaus Ferdinand: *Qatar Bedouins*, 1993, p. 119, fig. 5,50. Foto: Jette Bang.

→

Al-Murrah kvinde og datter. Al-Murrah-bedouinerne i Qatar er Sunni muslimer og kvinderne er tæt tilslørede, i modsætning til f.eks. Tuaregernes kvinder, som ligeledes er Sunnimuslimer. Klaus Ferdinand: *Bedouins of Qatar*, 1993, Fig. 8,9. Foto: Jette Bang.

Mongolsk kvinde fra Chahar i 1930'erne. Martha Boyer: *Mongol Jewelry*, 1995, p. 25. Foto: Henning Haslund-Christensen.

hærgen, om invasionen af Araberne i Spanien og Frankrig og om de mongolske rytterhære og herskere, som det først lykkedes at underlægge Kina og senere, i Middelalderen, at erobre Rusland, de østlige dele af Middelhavsregionen og de facto true hele Europa.

I vor globale tid holdes fascinationen af nomadene i live af rejsebranchen og af film om disses enkle materielle livsform som et eksempel på det 'frie liv'. Det er forbillede for dele af millennium-generationen, som flytter ind og ud af boliger og fællesskaber og praktiserer 'simple living' med 'decluttering', genbrug af tøj, etc. Som vi skal se i det følgende, er nomadernes omstillingsparathed, enkle livsform, økologiske bevidsthed i pagt med denne trend og den omorganisering af det moderne, globale samfund, som præger vor tid.

For de relativt få forskere det har været forundt at leve blandt nomader, er opfattelserne mere nuancerede. De er naturligvis præget af taknemmelighed over nomadernes enestående gæstfrihed og beundring for deres hårdførhed, som gør det muligt for dem at overleve i nogle af klodens barskeste egne. På linje med de andre bidragsydere til dette værk blev jeg også overvældet ved mødet med bl.a. Tuaregerne i Sahara. Når jeg reflekterer over hvorfor netop disse folk kom til at indtage en særlig plads

i mit hjerte, skønt jeg har tilbragt langt mere tid blandt langhusfolk i Borneos regnskov, skyldes det ikke blot Tuaregernes stamina, generøsitet og grænseløse gæstfrihed i omgivelser præget af tørke, hyppig sult og katastrofer der til tider kostede både dyre- og menneskeliv. Det skyldes deres livssyn og det faktum at man som forsker samarbejder med mennesker som møder én i øjenhøjde og behandler én med selvfølgelig ligeværd. Det er ufatteligt befriende i en verden som fortsat er karakteriseret ved ulighed og diskrimination.

Nomadere

Nomadere eksisterer den dag i dag i de udstrakte ørkener, sparsomt bevoksede stepper og bjerge som strækker sig i et bredt bælte fra Vestafrikas Atlanterhavskyst tværs over Nordafrika, Mellemøsten, Iran, Afghanistan, Centralasien, Mongoliet og Tibet til langt ind i Gobi-ørkenen i Kina. Der findes omvandrende kvægavlende folk fra det sydlige Sudan ned gennem Østafrika til Sydafrika, som bl.a. Masai i Kenya; og nogle Samer og en række sibiriske folk overlever fortsat med deres rensdyr i det polare område fra det nordlige Skandinavien tværs over Sibirien til Beringstrædet.

Hvert eneste af disse samfund har udviklet sig gennem tid i samspil med specifikke miljømæssige

vilkår og skiftende økonomiske, kulturelle og politiske betingelser. Fælles for alle nomader er deres store viden om det fysiske miljø og dyrehold, men på andre parametre er de utroligt forskellige. Nogle samfund er egalitært organiseret medens andre, som f.eks. Tuaregerne, er stærkt klassesdelte med adelige, vasaller og slaver. Slaveriet forekommer ikke blot i Vestafrika, men også i lommer på den arabiske halvø, stater med rod i beduinkulturen. Det er en historisk arv som er højaktuel i Golfstaterne, hvor importeret arbejdskraft arbejder under slave-lignende forhold. Nogle nomader regner primært slægtskab i mandslinjen, andre i kvindelinjen, og mænds og kvinders stilling er meget forskellige, også blandt de nomader som bekender sig til Islam. Hos Tuaregerne er mændene f.eks. tilslørede og kvinderne utilslørede. Det er kvinderne som ejer teltet og en del af dyrene, og de bestemmer selv over skilsmisse. Det kan derfor ikke undre at tuaregiske kvinder er på kollisionskurs med den Sharia-lov som promoveres af den nordafrikanske gren af Al-Qaeda.

Den nomadiske livsform

Nomadekulturen har sin rod i domesticeringen af får og geder i Zagros-bjergene i Iran og i den sydlige del af Tyrkiet for 10-12.000 år siden. Senere kom do-

I september 2017 udkom det femtende og sidste bind i serien *The Carlsberg Foundation's Nomad Research Project* – et storstilet kulturarvsprojekt igangsat og støttet af Carlsbergfondet. Bogserien afdækker mere end ét hundrede års antropologisk forskningsindsats blandt en række af verdens nomadefolk. Den dystre baggrund for igangsættelsen af projektet var at nomadernes livsform var under stærkt pres eller total afvikling samt at væbnede konflikter og regulære krige havde sat en stopper for fortsat grundforskning i en række områder hvor danske antropologer arbejdede. Samtidig var en stor del af antropologernes primære data samt størstedelen af de uvurderlige etnografiske samlinger som allerede før 2. Verdenskrig var hjembragt fra bl.a. Centralasien og Mongoliet, ikke blevet analyseret og publiceret. Carlsbergfondet, der gennem tiden har støttet de store ekspeditioner blandt nomader i fjerne egne, indså i 1986 nødvendigheden af at få samlet og bearbejdet disse data. Derfor bevilgede fondet midler til det utroligt tidskrævende arbejde som det er at systematisere og præsentere mange års indsamlet viden. Takket være initiativet står vi i dag med et enestående, videnskabeligt funderet værk om verdens nomadekulturer, hvis lige ikke findes internationalt.

Bryderdragt fra Mongolerne.
Henny Harald Hansen:
Mongol Costumes, 1993, p. 111.
Foto: Kit Weiss.

→

Dansedragt og et sæt
Lama 'skeletal' tøj fra Mongolerne.
Henny Harald Hansen:
Mongol Costumes, 1993, p. 114.
Foto: Kit Weiss.

mesticering af kvæg og æsler og derpå af heste og kameler samt tæmningen af rensdyret. Siden da har mennesker udviklet højt specialiserede økonomier som gør det muligt også at eksistere i egne hvor det har været umuligt at dyrke afgrøder eller etablere større bysamfund før moderne teknologi og olien for godt hundrede år siden for alvor vendte op og ned på tingenes tilstand.

Det fysiske og humane miljø sætter fortsat rammerne for hvor langt, kort og hvor ofte nomader flytter. For nogle er vandringerne sæsonbestemte. De arktiske folk følger renerens vandringer; iranske, afghanske og nogle centralasiatiske nomadefolk vandrer op i bjergene om sommeren og ned i dalene om vinteren; i Sahel følger man regntiden medens ørkennomaderne i Sahara, Gobi, og Rødhavsregionen må indrette sig på at overleve i flere år uden regn. De er derfor tvunget til at supplere økonomien med f.eks. brydning og handel med salt,

som det sker i Sahara og for mongolske nomader i Gobi-ørkenen.

Miljøet stiller også fordringer til den social organisering og lejrenes størrelse. I Sahara bor Tuaregerne normalt i ganske små lejre på blot to til fem telte, og disse flyttes jævnligt for at sikre foder til dyrene. Kun når der er rigelig græsning til dyrene, kan familierne bo sammen i større grupper, og der bliver det til liv og glade dage til afveksling for det ellers ret monotone liv. Det er samtidig disse større enheder som danner basis for lån af dyr hvis ens flok er ramt af uheld, og for arbejdskraft til de månedlange karavanerejser med salt og andre varer som er en nødvendighed for at overleve. Det var også med basis i disse større enheder at der gennem tiden er blevet organiseret overfald på bofaste folk, oprør mod franskmændenes undertrykkelse og senere rekrutteret folk til kamp mod de stater som nomaderne er gjort til del af.

Kontrollen med handelsvejene

Det er en udbredt forestilling at nomader er isolerede og marginaliserede, men det er en sandhed med modifikationer. For i realiteten har nomadernes spidskompetence - avl og ejerskab af heste, kameler og dromedarer - siden tidernes morgen været forudsætningen for transport og dermed handel mellem regioner og riger i den gamle verden lige indtil skibsfart, jernbaner og til sidst lastbiler i stort omfang udkonkurrerede deres dyr. Det var således i vidt omfang nomaderne som forbandt Kina og Europa ad Silkevejen indtil søfarten tog over, og der er fortsat nomader som transporterer salt og forskellige varer til myriader af små markeder og byer ad Silkevejens stikruter og lokale vejnet. Hvad de transporterer, varierer naturligvis og har ændret sig gennem tid. I Afghanistan køber Pashtun-nomader f.eks. hvede, vævede tæpper, sække m.m. af Hazara-bønder, som de sælger i byerne. Her køber de så pakistanske forbrugsvarer, sukker m.m., som siden sælges til bønderne når de kommer igen. Men foruden handel med lokale produkter er en del afghanske nomader involveret i langdistancehandel. Gennem de sidste 50 år har nogle af dem således tjent kassen på transport af hash (som f.eks. sort Afghan) og senere ikke mindst opium bestemt for det europæiske marked. Denne givtige forretning er ikke beskrevet i detaljer i seriens bind af hensyn til de informanter som forskerne arbejdede sammen med - et fint menneskeligt hensyn, men måske beklageligt i en forskningsmæssig sammenhæng.

Tilsvarende har Tibu, Tuareger, Arabiske og Mauretanske nomader i århundreder forbundet Middelhavsregionen med staterne i Vestafrika fordi de kontrollerede transporten med kamelerne

Husgeråd fra Kyrgyz-nomader i Pamir. Olufsens samling. I Esther Fihl: *Exploring Central Asia*, 2002, Vol. I, p. 252. Foto: Ruben Blædel.

→

Nomadelejr med sorte telte ved Herat. Far og søn snor ulden fra de nys trimmede får. Gorm Pedersen: *Afghan Nomads in Transition*, 1994, p. 83. Foto: Gorm Pedersen.

gennem Sahara på tilsvarende vis som Mærsk i dag forbinder verdensdelene ved at kontrollere en god del af containertrafikken. De kontrollerede også i perioder de karavaner som gik øst-vest gennem Sahara for bl.a. at bringe muslimske troende til Cairo og Sudan, hvorfra de kunne tage videre til det hellige Mekka. Nordafrikanske nomader er fortsat engagerede i transport gennem Sahara både af salt og andre lokale produkter, men ligesom de afghanske nomader har de nu andre farver på paletten. I de seneste årtier er de bl.a. gået ind i transport af våben og den heroin som losses i Dakar og andre kystbyer i Vestafrika, men er bestemt for det europæiske marked. Senest er de blevet aktive i transporten af migranter fra Vestafrika til Europa.

Nomader er således ikke nødvendigvis marginaliserede, selvom de lever i økumenens randområder. Mange af dem er berejste folk med kendskab til andre kulturer og sprog, og de er omstillingsparate. Men tilværelsen er hård, og de fleste er meget fattige. Deres territorier indskrænkes mere og mere, og de lider under den globale opvarmning, som medfører stadig mere udbredte tørkeperioder og følgende knaphed på vand og foder til dyrene. Alligevel opgiver nomader meget nødt deres vandrende livsform, og de der gør, bevarer drømmen om at vende tilbage til den. Det gælder såvel for unge mongolske nomader som nok laver busi-

ness i skyskrabere i Hongkong, men alligevel drømmer om at få råd til at købe en yurte og dyr og komme tilbage til sletterne, som for Masaier, som har fået deres areal så beskåret at de må slå sig ned og supplere indtægterne fra deres dyr med turisme.

Pionerforskning blandt nomader

Dansk forskningsinteresse i nomadefolk går tilbage til slutningen af 1800-tallet med geografen Ole Olufsens rejser i Pamir, Vest-Turkestan og senere i Nordafrika (jf. Esther Fihl 2002). Siden da har et betydeligt antal forskere rejst eller levet blandt nomader. De har indsamlet dokumentation om flora og fauna og foretaget analyser af samfundenes historie, sprog og kultur i forlængelse af specifikke faglige interesser og fremherskende teoretiske strømninger. I 1935 opholdt C.G. Feilberg sig blandt Lur-nomader i Persien (jf. Inge Demant Mortensen 1993), senere i 1930'erne kom de af Haslund-Christensen ledede ekspeditioner til Mongoliet: den første (1936-37), hvor han rejste alene med mongoler, og den anden (1938-39) til den sydlige del af Indre Mongoliet, hvor Haslund-Christensen var sammen med arkæologen Werner Jacobsen og sprogforskeren Kaare Grønbech, og hvorunder der anskaffedes store etnografiske samlinger bl.a. til Nationalmuseet. Så kom Anden Verdenskrig, og Mongoliet blev lukket for nomadeforskningen (jf. Christel Braae 2017).

Men allerede i 1947-49 havde Haslund skaffet midler til den 3. Danske Centralasiatiske Ekspedition, som gik til Afghanistan, Chitral, Kashmir, Ladakh, Sikkim og Assam. Ekspeditionen omfattede et dusin forskere inden for fagene botanik, zoologi, fysisk antropologi og geografi samt etnografen Klaus Ferdinand. Efter Haslund-Christensens død i Kabul i 1948 fortsatte denne og den næste ekspedition under ledelse af en professional antropolog, HKH Prins Peter. Studiet af Afghanistans nomader blev primært varetaget af Klaus Ferdinand, og det skulle blive et livslangt projekt for ham og en række af hans studerende (jf. Klaus Ferdinand 2006, Asta Olesen 1994, Gorm Pedersen 1994 og Birthe Frederiksen 1995). Det samme gjaldt for antropologen Johannes Nicolaisen, som fra slutningen af 1940'erne og frem til 1970 arbejdede blandt Vestafrikanske nomader, især Tuareger i de senere år sammen med

undertegnede selv (jf. Johannes Nicolaisen & Ida Nicolaisen 1997 samt Ida Nicolaisen 2010).

Det blev især antropologerne som bed sig fast i studiet af nomader, men deres teoretiske interesser har naturligvis skiftet gennem tiden med udviklingen inden for antropologisk forskning generelt. Feltarbejdet har budt på udfordringer for dem alle, for det er ikke 'a piece of cake' at studere nomader. Det kræver tid, endeløs tid, både at studere disse folk og at nå frem til dem. Jeg erindrer besværet med at starte i Tchad: først med at leje og købe kameler, så med at opspore en guide da vi ikke kendte området ej heller de lokale sprog. Så var det endelig afsted i det ukendte med lange dagsrejser på kamelryg for at opsøge teltlejre og flytte med når nomaderne brød op for at finde nye græsgange. Hertil kommer så vanskelighederne med at få tilstrækkeligt grundige data, bl.a. fordi der ofte er få at tale

Det er en udbredt forestilling at nomader er isolerede og marginaliserede, men det er en sandhed med modifikationer.

med. Det meste af året består mange nomadelejre af ganske få familier. I dagtimerne er mændene ude med dyrene, måske afsted på handelstogter eller på markeder; kvinderne har ofte travlt med at indsamle planteføde, brænde, lave mad og om aftenen med at malke, og de halvstore drenge er væk for at vogte småkvæg. Det gør det ufatteligt tidskrævende at opdyrke et nært forhold til disse mennesker og få virkelig indsigt i deres livsform og forestillingsverden. Disse problemer er især aktuelle for moderne antropologer som søger dybtgående viden om samfundet og nomadernes viden om miljø og dyrehold, deres overlevelsesstrategier, kosmologi m.m. til forskel fra de forskere som foretog studier indtil 1950'erne og primært var historisk interesserede og især anvendte de indsamlede genstande i deres analyser af kulturel egenart og historiske forbindelser mellem kulturer.

Her er det på sin plads at minde om at antropologien i Danmark er udsprunget af kulturgeografien og institutionelt var knyttet til Etnografisk Samling på Nationalmuseet indtil 1964, hvor Johannes Nicolaisen udnævntes til den første professor i faget på KU. Det var på Nationalmuseet med de store etnografiske samlinger at det første kuld student fra 1945 frem til 1964 i praksis fik deres uddannelse, og det var også her at det Kongelige Danske Geografiske Selskab havde til huse fra 1931 til 1959. Det er i dette regi at der i perioden fra 1920'erne til 1950'erne udsendes de store ekspeditioner til Mongoliet, Iran, Afghanistan og Nordafrika, foruden de der gik til det arktiske område. Det sker fordi førende erhvervsfolk og forskere dengang, lige efter Første Verdenskrigs ødelæggelser og Europas isolation, forstod betydningen af at lukke vinduerne op og få viden om de tusinder af samfundsformer og kulturer som vi mennesker har skabt over tid. De erkendte at et stort forskningsbaseret etnografisk museum var en nødvendighed selvom det kunne synes 'unyttigt', for nu at bruge Dronning Margrethes ord fra

nytårstalen i 2017. Derfor lavede man en landsindsamling og fik bygget et gigantisk nyt museum med tre fulde etager til udstillinger om oprindelige folks kulturer og Asiens ældgamle civilisationer; og derfor blev der sendt bekostelige ekspeditioner afsted for at studere og bringe etnografiske samlinger tilbage til museet, i første omgang til åbningen af de store, nye udstillingsrum i 1938.

Følgen var at tusindvis af nomadefolkenes ejendele, fra værdsatte smykker, husgeråd, måtter, tæpper, sadler og legetøj til altre og hele telte eller yurter, gennem årene med besvær blev surret på ryggen af kameler, heste, køer eller Yak, for derpå at blive læsset på lastbiler og så sendt med skib, ofte et af ØK's, så de endelig på forunderlig vis kunne pakkes ud i Nationalmuseets kældre og på Moesgaard og udstilles i moderne regi. Lette var de ikke, disse indsamlingsprojekter, og jeg tror mange var i svære situationer når der skulle erhverves genstande. Haslund-Christensen skriver f.eks. om sine kvaler ved at købe shamanernes udstyr. Selv husker jeg i særdeleshed erhvervelsen af et telt hos Kreda-folket i Tchad, hvor jeg alt for sent opdagede at manden solgte det hen over hovedet på konen fordi han havde fundet sig en ny model. Det lykkedes mig at give hende et beløb, men jeg husker min fortvivlelse over mine manglende sprogkundskaber på det tidspunkt.

Dansk nomadeforskning blomstrede i de hundrede år der gik fra Ole Olufsens pionerindsats i Centralasien i slutningen af 1800-tallet (jf. Esther Fihl 2002). Omkring 1980 blev der imidlertid sat en stopper for denne i store dele af verden. Feltforskning blev umuliggjort i kølvandet på Saur-revolutionen og Talibans hærgen og den påfølgende krig i Afghanistan, af lovløshed og væbnede konflikter i Sahara og Sahel, hvor bl.a. den nordafrikanske gren af Al-Qaeda, Boko Haram og andre grupper har gjort det for farligt at rejse og leve blandt nomaderner. I Iran blev det også meget vanskeligt at foretage antropologisk forskning og i Qatar havde beduinerne opgivet deres gamle livsform for at blive arbejdere eller leve på overførselsindkomst.

Bogværket kommer i stand

Det var på denne baggrund, at Klaus Ferdinand, Rolf Gilberg og undertegnede i 1985 henvendte os til Carlsbergfondet med en ansøgning om støtte dels til at analysere og publicere væsentlige dele af de ubearbejdede datamængder som danske forskere havde indsamlet over de forgangne 90 år, dels til en forskningsbearbejdning af de store etnografiske samlinger som var blevet indsamlet til danske museer i samme periode. I 1986 søsattes 'The Carlsberg Foundation Nomad Research Project' med en fem-

UNESCO har fastslået at der eksisterer omkring 5000 sprog i dag. En stor del af disse tales af verdens 375 millioner oprindelige folk, herunder nomaderne.

årig bevilling og der nedsattes en komite under fondet til at følge arbejdet. Projektet involverede ni forskere, og det var planen at resultaterne i næste fase skulle publiceres i syv bind. Som mange store projekter viste resultaterne sig at gro under hænderne på forskerne. Hvad der var planlagt til ét bind om Afghanistans nomader, resulterede i hele fire, for eksempel. Samtidig løb projektet ind i andre problemer. Nogle forskere tog nomadeidentiteten personligt på sig og vandrede til andre græsgange og desværre døde ikke mindre end tre kære kolleger før deres arbejde var afsluttet. I lyset af blandt andet disse vanskeligheder besluttede Carlsbergfondet at afslutte Nomadeprojektet efter endnu en fem-årig bevilling til færdiggørelse og publicering af de igangværende projekter. Undetegnede blev ansat som hovedredaktør til at forestå arbejdet. Fondet holdt samtidig en kattedelem åben for yderligere bevillinger ifald det kunne lykkes at sikre færdiggørelse af opgivne delprojekter og eventuelt andre der kom til. Det er denne generøsitet og forståelse for grundforskningens natur som har fået Nomadepro-

jektet bragt i havn med udgivelsen af ikke mindre end femten store, gennemillustrerede værker. Som en del af serien findes blandt andet Klaus Ferdinands *Qatar Bedouins* og Ida Nicolaisens *Elusive Hunters* - de eneste to værker om de pågældende kulturer, som nu ikke findes mere.

Afslutning

Vi lever i dag i en global verden. Der er mere end 90 nationaliteter i dagens Danmark. Danske museer besidder nogle af de største og fornemmeste samlinger fra nomader og andre oprindelige folk. Det er mit håb at man i forsker- og museums kredse vil finde inspirationen i resultaterne af dette store forskningsprojekt og de eksisterende samlinger til nye projekter som både afspejler det globaliserede samfund vi alle er en del af, og samtidig påtager sig det ansvar vi har, i vores del af verden for at dokumentere og formidle disse samfunds kulturer på en dybtgående og meningsfuld måde. UNESCO har fastslået at der eksisterer omkring 5000 sprog i dag, men også at der forsvinder et sprog hver 14. dag. En

Afghanske nomader nær sommerlejr ved Koh-i-Baba. Får og geder sendes med unge hyrder op i 3.000 meters højde i en måned.

Klaus Ferdinand: *Afghan Nomads*, 2006, p. 137.
Foto: Klaus Ferdinand.

Sensommerlejr i det østlige Jahori. Ahmadzai handelsnomader.
Klaus Ferdinand: *Afghan Nomads*, 2006, p. 25.
Foto: Klaus Ferdinand.

→

Ceremoniel kande af mørkt poleret agat med sølvfod og top.
Prins Peters samling af tibetanske nomader.
Schuyler Jones: *Tibetan Nomads* 1996, p. 393.
Foto: Ruben Blædel.

stor del af disse tales af verdens 375 millioner oprindelige folk, herunder nomaderne. Hver især er disse samfund et resultat af århundreders sociale og kulturelle eksperimenter, hver især har de en dybtgående viden om det miljø de lever i, og hver især har de udviklet kosmologier, religiøse forestillinger og fascinerende musik og kunst. Men hver fjortende dag forsvinder et af deres sprog og dermed centrale dele af denne levende kulturarv. Danske museer og universiteter har en påtrængende opgave i at indsamle data og analysere og formidle disse folks kultur, både for vores egen forståelse af den sammenhæng vi indgår i, og ikke mindst af hensyn til de mange oprindelige folk som ikke har tilstrækkelig uddannelse, økonomi eller mulighed for selv at tage vare på deres kulturarv.

Følgende bind er udkommet i serien

The Carlsberg Foundation's Nomad Research Project:
Bind 1: Klaus Ferdinand: *Bedouins of Qatar*. Rhodos 1993
• Bind 2: Inge Demant Mortensen: *Nomads of Luristan*. Rhodos 1993
• Bind 3: Henny Harald Hansen: *Mongol Costumes*. Rhodos 1993
• Bind 4: Asta Olesen: *Afghan Craftsmen*. Rhodos 1993
• Bind 5: Gorm Pedersen: *Afghan Nomads in Transition*. Rhodos 1994
• Bind 6: Martha Boyer: *Mongol Jewelry*. Rhodos 1995
• Bind 7: Birthe Frederiksen: *Caravans and Trade in Afghanistan*. Rhodos 1995
• Bind 8: Schuyler Jones: *Tibetan Nomads*. Rhodos 1996
• Bind 9 + 10: Johannes Nicolaisen & Ida Nicolaisen: *The Pastoral Tuareg I-II*. Rhodos 1997
• Bind 11 + 12: Esther Fihl: *Exploring Central Asia I-II*. Rhodos 2002
• Bind 13: Klaus Ferdinand: *Afghan Nomads*. Rhodos 2006
• Bind 14: Ida Nicolaisen: *Elusive Hunters*. Aarhus University Press 2010
• Bind 15: Christel Braae: *Mongol Herders*. Aarhus University Press 2017.

